
CE DACĂ

Alexander Hausvater

Cu o prefață de Vasile Sebastian Dâncu, postfață de Nora Iuga
și ilustrații de Dan Lăcătuș

INTEGRAL

PREFAȚĂ DE VASILE SEBASTIAN DÂNCU:
CĂRĂRILE PIERDUTE ALE COPILĂRIEI DUPĂ ALEXANDER HAUSVATER 7
CUVÂNT ÎNAINTE 17
PLIMBARE 19
CE NOAPTE! 21
DOAMNA B. 23
ÎNGERUL DIN KIBBUTZ 25
CRAVATA DE PIONIER 28
AICI RADIO KOL ISRAEL 31
STRĂINĂTATE 34
IONA 37
FLUTURI ȘI FRAȚII 39
SOLNIȚA 41
IMPORTANTA DE A FI... ERNEST 44
CE DACĂ 47
WOLFI 53
POVESTE CU UN OFIȚER SS ȘI UN FLUTURE 56
CURVA 59
DALIA ȘI TAL 62
DE-A DOCTORUL 65

MARIȚA	68
NOAPTEA DE 20 APRILIE	71
OMNAMBULUL	74
SILVIU	78
IMIGRANȚI LA NAPOLI	80
MASA DIN SUFRAGERIE	82
EROUL	86
AEROPORTUL	88
YVES MONTAND	90
CULOARE CONTRA UNUI CAREU DE ȘEPTARI	92
COBI ȘI BIANCA	95
PRIMA DATĂ	102
PE ARIPILE ÎNGERILOR	106
ERA LA NITZANIM	108
CÂT E SCORUL?	111
RUSLAN ȘI LUDMILA	113
JURNALUL	116
SCRISOARE	119
INAMICUL	121
O DUMINICĂ SIMFONICĂ	124

UN DOI TREI PATRU...	127
ÎNTRE ISUS ȘI MOISE	129
SHAUL	131
FĂRĂ TITLU	136
MAMA LUI RICKY	138
AM ÎNCEPUT SĂ ÎMBĂTRÂNESC	141
SAMI	145
ACTORUL	148
PORTOCAL DE VÂNZARE	151
UN FILM SUEDEZ	153
AMANTUL DOAMNEI REBREANU	154
O PORȚIE DE RIGOLETTO	156
CUM AM DEVENIT BOGAT	159
CURTICI	163
CIOCOLATA SUCHARD	164
LA ORIZONT	166
UNDE OARE?	168
UN PUPIC	170
CAFENEAUA NOGA	175
LIMBA CODATĂ	178

EUROPA LIBERĂ	181
DUET	183
ORAȘUL FLORILOR	185
UNDE SE DUC MORȚII ĂȘTIA?	187
ECHIPA GALILEEI	190
REGELE ȘI CAVALERUL SĂU	195
PROCESUL LUI YUVAL	197
CINEMA ALHAMBRA	200
DRAGĂ UNCHIULE...	202
BRUNO	205
RUGĂCIUNEA	207
POSTFAȚĂ DE NORA IUGA:	
AȘTEPTA CU NERĂBDARE DUMINICA SĂ REDEVINĂ COPIL	211
ALEXANDER HAUSVATER	215

Alexander Hausvater
CE DACĂ

Cuvânt înainte

Acum câțiva ani am fost invitat la o emisiune la Radio România Cultural. Am vorbit de copilăria mea, de peripeții și aventuri în România și în Israel. Amintirile ieșeau la suprafață precum piesele unei vechi comori ascunse cu grijă într-o peșteră întunecată. Parcă mi-era și frică să rostogolesc la o parte bolovanul, care astupa intrarea în peșteră. Era multă durere ascunsă acolo, dar și momente pline de lumină și fericire. Era lupta maturizării de multe ori forțate a unui copil confruntat prea devreme cu viața reală. Era o lume a contrastelor și a contradicțiilor. În plin regim represiv se trăia o viață socială și culturală inegalabilă, de neimaginat. De sub masa din sufragerie, unde era cazemata mea, ascultam poezii, cântece și vorbe pline de duh pe care nu aveam să le uit niciodată. Invitații de la masa părinților mei erau fie în drum spre închisoare sau tocmai ieșiți de acolo cu o sete nebună de libertate, cu un spirit de revoltă treaz și dornici să-și împărtășească iubirea. Voiam să fiu ca ei și să înfrunt autoritățile cu grația lui Gérard Philippe, umorul negru al lui Jean Gabin și controlul de sine al lui Lino Ventura. Era o lume a poveștilor, în care povestea în sine, trăită sau povestită, era o necesitate pentru a supraviețui. Distanța dintre realitatea obiectivă și visul personal o parcurgeam cu mare grijă. Tatăl meu fiind veșnic arestat, nu puteam să spun niciodată ce mi se întâmpla cu adevărat iar în același timp trebuia să țin minte totul pentru a putea povesti mai departe în ziua când adevărul putea să iasă la lumină.

Am simțit un fel de obligație față de copiii mei, de prietenii mei, de spectatorii pieselor montate de mine, să revin la acele povești din perspectiva copilului care am fost. Astăzi, după o viață plină de schimbări, de pribegii, de vagabondaj și creație mă întreb dacă într-adevăr eu am fost acel copil, sau un spirit inocent, încrezător, de luptător m-a posedat pentru un timp.

Dacă în România copilul care eram fusese protejat de părinți, de prieteni de o cultură vastă și bogată, în Israel m-am trezit singur într-o lume veșnic în război pentru idealuri mărețe. Eram dintr-o dată sărac cu un tată bolnav și o mamă total nepregătită pentru viața de imigranți. Deodată m-am despărțit de o copilărie feerică ca să lucrez, să mă întrețin singur și, mai ales, ca să-mi pot permite să merg la Tabeetha School. Poate că, într-un fel, mi s-a furat copilăria, dar n-aș vinde memoriile mele pentru toată bogăția lumii. Atunci totul era posibil. Visul era primul pas spre realizare și realitate. Fiecare zi era una cu care te confruntau dar o și inventai. Viața se derula pe două poteci și minunea era să le parcurgi pe amândouă deopotrivă. La școală, de exemplu, profesoara îl numea pe Popov ca fiind inventatorul radioului, dar eu nu dormeam noaptea până ce aflam celălalt nume... cel adevărat. Odată ce-l știam, trebuia să-l țin ascuns, dar, totodată, să-l memorez până în ziua adevărului.

Se spune că oamenii tind să-și idealizeze copilăria cu tot ce s-a întâmplat și ce nu s-a întâmplat. Am râs de multe ori de acest obicei ușor pervers. Acum îl practic și eu. În pielea mea stau ascunse toate imaginile acelor vremuri, în oasele mele se regăsesc oamenii, în nări persistă mirosul de tei, în urechi răsună muzica lui Mălineanu și de peste tot mă inundă fețele luminoase și iubitoare ale mamei, a tatălui, a mătușii Rica...

Aici unde mă aflu acum a răsărit soarele. Nu mai este o țară de deșert și nisip ca în copilăria mea. A devenit una modernă, cu autostrăzi și zgârie nori. Tehnologia rapidă a pus stăpânire pe tot. Barurile, restaurantele sunt pline de oameni cu telefoane mobile la urechi... Nu sunt trist că imaginile copilăriei mele au dispărut. Ele trăiesc mai departe în amintire și în imaginație. Acum trebuie să mă opresc din scris... s-a făcut ora să merg la repetiții...

Scris în Tel Aviv, martie 2017 în timpul repetițiilor la KUNI LEMEL, după A.Goldfaden

O PLIMBARE

Mergeam prin Bucureștiul copilăriei mele pentru ultima dată. Eram încadrat de mama și de tata și ne-am zis, toți trei, hai să mai vedem o dată orașul. A doua zi de dimineață luam trenul spre Viena, după aceea Napoli, după aceea Israel. Cum mă simțeam? Nu trist, nu devastat, nu terorizat, dar toate astea la un loc. Am plecat de la cafeneaua Nestor spre Athénée Palace, am mers pe lângă Ateneu, am luat-o la stânga spre Cina și după aceea mai departe pe bulevard. Patria, Hotel Ambasador, Scala, Teatrul Armatei și înapoi la Piața Romană. Ne povesteam unul altuia tot felul de evenimente care s-au petrecut în aceste locuri în momente diferite. Mama vorbea chiar de război și tata de abdicarea regelui. Și, uite așa, am luat-o spre Calea Victoriei. Teatrul Național, Sala Studio și, uite aici, Sala Comedia. Am ajuns la Capșa și, fără să ezităm, am intrat înăuntru. Mama a băut o cafea turcească, tata a comandat un coniac și eu o ciocolată caldă. Restaurantul era plin cu fantomele trecutului și, chiar dacă mesele erau goale, puteam să auzim șoptitul perechilor din anii '30, '40, '50. Tata trebuie să fi lăsat un bacșiș baban, pentru că chelnerul s-a aplecat până la pământ. Am luat-o spre Centrul Militar, am traversat strada la Dunărea, am luat-o la stânga și, la colț cu bulevardul Carol, le-am arătat părinților Circul. Petrecusem acolo atâtea clipe minunate. Am luat-o pe bulevardul Carol, ne-am oprit la o florăreasă țigancă. Tata i-a oferit mamei un buchet. Erau florile ei preferate, violete. Am luat-o la dreapta înapoi spre casă, am traversat Strada Călărași și am ajuns la Teatrul Barașeum. Tata avea mulți prieteni acolo, dar nu a îndrăznit să intre, probabil că erau toți la repetiție. Înapoi, la colț cu Mântuleasa, am trecut prin fața farmaciei de la colț cu strada noastră, Ionescu Gion. Părinții au intrat în

casă ca să facă valizele. Eu am rămas pe stradă cu gândul să bat la ușa prietenilor unul după altul, ca să le spun la revedere. Nu, era prea melodramatic și filmele lacrimogene din astea nici nu le vedeam până la sfârșit.

M-am dus pe strada Columbelor, acolo era maidanul nostru de fotbal, acum era gol. Uite, acolo am fost portar la șase ani, am și apărat un unșpe' metri, acolo eram stoper un an după și peste tot eram centrul înaintaș, adică ăla care bagă toate golurile și culege toți laurii. Țipetele copilului care fusesem îmi sunau în urechi. Eu am plecat, dar vocile au rămas în urmă. „Pasează, nu fii egoist!” „Dă drumul la minge, ce dracu'!” „Deschide ochii, vezi că ăsta șutează!” „Trage cornerul.” „Noi suntem campionii!” Înapoi la Ionescu Gion nr. 4, mi-am scos briceagul și mi-am sculptat inițialele pe poarta principală și, după aceea, pe copacul ăla imens din spatele clădirii. Dacă toți prietenii mă vor uita, măcar voi rămâne pe scoarța unui copac. Când urcam spre apartamentul nostru de la etajul trei, aveam impresia că toți vecinii mei stăteau în spatele ușilor și se uitau la mine prin vizoare. Așa că, una după alta, le-am atins ușile, ca să simtă și ei că îi voi lua puțin cu mine. Am ajuns la apartament, am deschis ușa cu cheia de la lăntișorul de la gât. O deschideam pentru ultima oară. Ce va fi? Cum va fi? Nu mai conta. Mă îneca o lacrimă care parcă mi se prelingea pe șira spinării. Mă simțeam gol pe dinăuntru. Gol, frământat de o singură întrebare. De ce oare?

CE NOAPTE!

Era prima noastră noapte ca imigranți în Țara Sfântă. Bătea un vânt care șuiera îngrozitor. Unde te uitai era numai deșert. Nisipul zbura în aer ca niște nori solizi care coborau să ne lovească, ca și cum ar fi fost mici pietre. Ce straniu! Locul unde am fost repartizați se numea Ir Ganim, orașul grădinilor, dar nu vedeam nici un singur fir de iarbă sau vreun copac de care să te spânzuri. Nimic. Doar nisip și iar nisip. Casa era din azbest și, în momentul acela, încă nu era complet terminată. Avea pereți, dușumea, chiar și acoperiș, dar nu și electricitate sau apă.

Eu și cu tata am transportat mobila din depozitul organizației imigranților, care era destul de departe, un pat, o masă, patru scaune, un dulap și pături. Ploua. Gurile ne erau pline cu nisip și nu reușeam să ne regăsim respirația. În cadrul ușii, mama, cu o lampă cu kerosen ne lumina drumul. Ce imagine! Frumoasa mea mamă, într-o rochie de seară neagră și o haină lungă de blană, părea gata de un bal și nu de o primă noapte de imigrație. Tata era într-un costum fin, impecabil, englezesc, cu cravată neagră, eu eram în costumul bleumarin făcut pentru nunta lui Bruno și Hilda. Era absurd. Dar era singura metodă de a trece peste frig, nisip și întuneric. Afară bătea un vânt care parcă urla: „Ce, ați venit cu toții în țara lui Avraham, Yackov, Itzhak și Yosef? Credeți că mergeți în California? Mai puneți osul la treabă, că aici e muncă de pionierat.” Deodată vântul a scos ușa din țâțâni, așa că ne-am adăpostit în micul dormitor. Mama și-a pus pălăria de astrahan pe cap și tata Borselina lui și au început să se roage. Era pentru prima oară când îi vedeam rugându-se.

Ne-am așezat cu toții pe o pătură, cu niște conserve, biscuiți și o sticlă de vin israelian.

Picnicul a fost și mai surprinzător când tata mi-a umplut și mie un pahar cu licoarea roșie și mi-a spus l'chaim. Era ca un ritual, o ceremonie în care regele mă făcuse cavaler. Nimeni nu a intervenit când am dat paharul peste cap.

Primele patru, cinci zile în noua țară nu au fost prea memorabile, pentru că le-am petrecut într-o stupoare continuă... mult mai târziu am aflat că se numește beție și că era legată de acel pahar de vin.

Adevărul este că îmi plăcea să fiu în centrul îngrijorării generale a familiei mele, a vecinilor și a unei sumedenii de doctorițe și infirmiere israeliene cu zâmbete de invidiat. De fapt, eu m-am simțit bine după două zile, dar am preferat să fac pe bolnavul încă vreo două.

Mama m-a întrebat cu duioșie dacă am învățat ceva din incidentul cu vinul. Știam că e o întrebare tipică pentru pedagogia maternă, așa că i-am răspuns: „Da!”. „Ce?” Aici m-am oprit. „Nu e nici o grabă să devin adult. Ar trebui să profit acum că nu sunt.”

Mama a povestit, cu mare mândrie despre reacția mea, tuturor vecinilor. Nimeni nu a înțeles, pentru că nimeni nu înțelegea limba ei. Totuși, pentru câteva zile, am devenit micul erou al cartierului. Ce avea să însemne asta? Am căpătat atâtea pateuri cu brânză, că aveam să le detest o viață întreagă. Așa că, vă rog, nu mai vreau pateuri cu brânză!

DOAMNA B.

Mi se oferise un rol la un teatru important. Eram eroul clasei I, deoarece jucam alături de actori cunoscuți la teatrul faimoasei doamne B. Era adevărat că replicile mele erau mai degrabă monosilabice și uneori doar sunete, dar trebuia să râd de trei ori și să plâng de două ori, să fac o scenă de isterie, să mă prefac că aș cânta la pian și să sărut o tanti de trei ori, asta era cel mai dificil.

Cu d-na B. nu se putea vorbi. Era masivă, avea mustață și chiar ceva barbă. Colonia ei te îmbăta cu mult înainte de a-și face ea apariția. Toți stăteau drepti în fața ei, ba chiar mulți tremurau sau transpirau. Eu mă gândeam că e o vrăjitoare, care îți poate face imediat lucruri rele și dureroase. Mai ales că, în piesa respectivă, purta negru. Dar ce mă mira pe mine mai mult și mai mult era o chestie de neînțeles. La sfârșitul spectacolului ea murea. Uite așa. Murea. Rămânea nemișcată pe scenă. Nimeni nu ieșea la aplauze. Nimeni nu avea voie pe scenă, pentru că ea murise. Bine, pe asta am prins-o, dar ce nu înțelegeam era că, hocus-pocus, doamna își făcea apariția la reprezentația următoare ca și cum nu se întâmplase nimic. Ca și cum nu-și mai amintea vineri că marți murise. Ce era cu moartea asta... era de neînțeles. Așa că am intrat în acțiune. Am decis să prind vrăjitoria, să descopăr momentul când revenea la viață. Așa că, m-am ascuns, după un spectacol, în culise, cu ochii ațintiți asupra corpului ei, care zăcea nemișcat în mijlocul scenei goale. Un minut... cinci... zece... o eternitate. Tocmai dădeam să plec, plictisit și infometat, când ea s-a mișcat. Cu genunchii trași la piept, părea un nou născut. Încet, și-a ridicat capul, s-a uitat jur-împrejur, ca și cum ar vedea totul pentru prima oară. A încercat să se ridice, dar aluneca de fiecare dată în jos cu ochii uimiți, ca și cum nu ar fi

stat niciodată în picioare... apoi s-a ridicat, a urmat un pas... al doilea... parcă învăța să meargă. Scotea sunete primitive, care abia cu timpul deveneau cuvinte, fraze, melodii. Într-un târziu, d-na B. a început să danseze... acum nu mai era apariția aceea înfricoșătoare cu mustață și barbă, ci o tânără splendidă în așteptarea unui logodnic. Poate el avea barbă și mustață. A râs și a dispărut în cabina ei.

M-am tot gândit eu că îi făcusem o nedreptate d-nei B. când am considerat-o vrăjitoare. Ce greșală! D-na B. era o actriță desăvârșită și, ca toate actrițele, puțin nebună. În momentul acela, și în locul acela, mi-am făcut o promisiune: să nu mai calc vreodată într-un teatru. Era periculos. Putea fi contagioasă nebunia lor și, până să-ți dai seama, înnebuneai ca ei și te trezeai cântând, dansând, râzând de unul singur.

ALEXANDER HAUSVATER

Născut în București, a părăsit de mic România, împreună cu părinții săi, stabilindu-se, până în 1967, în Israel, unde a învățat la Școala britanică Tabeetha din Jaffa. A studiat literatură, teatru și științe politice la Universitatea din Tel Aviv, apoi la Dublin, unde a urmat cursuri de scriere dramatică. A debutat în 1971 ca regizor, în Dublin, cu spectacolul *Năzdrăvanul Occidentului* de John Millington Synge.

Ajunge la Montreal în anii '70, unde a fondat companiile artistice *Neo-Mythos* și *Théâtre Lab*. A preluat conducerea departamentului de teatru de la CBC (Canadian Broadcasting Corporation), a Teatrelor *de l'Archipelle* (1989-1998) și *Échiquier* (1979-1985), precum și a festivalului de teatru experimental *La Quinzaine Internationale du Théâtre de Québec* (1983-1986).

În Canada a regizat peste 150 de spectacole de teatru, operă pantomimă, în mai toate părțile țării, și în SUA.

A predat la Universitatea Québec, Școala Națională de Teatru, Colegiul St. Hyacinthe, Universitatea McGill, Universitatea Concordia din Montreal, Universitatea Laval, Conservatorul de Artă Dramatică, Polyvalente Baldwin Cartier, din Québec, Universitatea Ottawa, Universitatea Winnipeg, Universitatea Ann Arbor, din Michigan și Institutul Lunacearski, din Moscova.

A făcut teatru radiofonic și tv, a scris cărți, scenariile pentru film și scenă, a adaptat, a modificat, a redescoperit texte și a fost el însuși actor de cinema.

După 1989 a fost invitat să monteze în România la teatrul Odeon ...*au pus cătușe florilor* de Fernando Arrabal (1991), *La Țigănci* de Cristian Popescu, după Mircea Eliade (1993). De